

Юрій МИЦІК

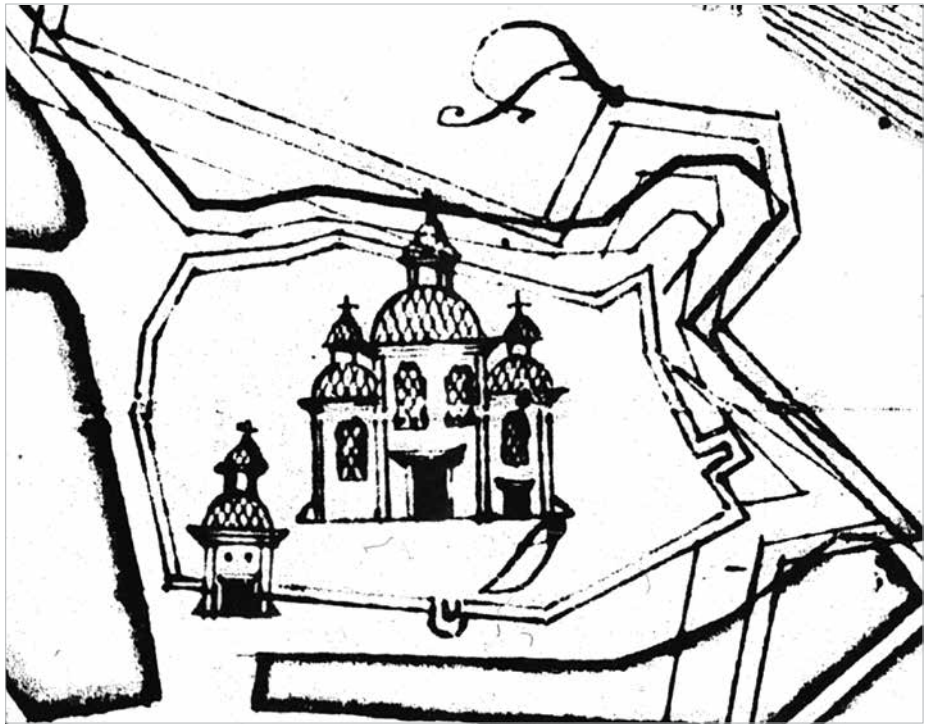
Доктор історичних наук,
професор
м. Київ

Ігумені Свято-Успенського жіночого монастиря у Глухові XVII–XVIII ст.

Нещодавно побачила світ книга відомого українського історика Василя Ульяновського «Іаков Воронківський (1726–1774). Історія Софійської кафедри, монастирів, Київської Академії та біографії Київських митрополитів» (К., 2021. 207 стор.). Тут вперше глибоко досліджується біографія малознаного діяча Православної Церкви, який став прекрасним істориком Церкви. В основу нашої короткої замітки покладено цю солідну книгу, тираж якої складає лише 100 екземплярів.

Іаков Воронківський народився у родині священника містечка Вороніж (нині Шосткинського р-ну Сумської обл.), закінчив повний курс Києво-Могилянської академії (далі – КМА), звідки виніс знання польської, латинської, грецької, німецької, ймовірно, французької і англійської мов. По закінченні КМА отримав чернечий постриг у Києво-Софійському кафедральному монастирі 21(10).12.1754 р. під іменем Іакова, де і ніс послух протягом тривалого часу. Тут він став реєнтом (управителем митрополичої канцелярії), писарем чи секретарем Київської духовної консисторії, врешті кафедральним писарем (особистим секретарем митрополита). Отже, він мав вільний доступ до багатющого митрополичого архіву і активно використовував його документи при написанні своїх праць з історії Православної Церкви України. Вражає кількість його історичних праць, написаних за коротке життя (він помер від сухот). До того ж з 1767 р. він був ігуменом одного з найбільших українських монастирів – Свято-Михайлівського Видубицького, що у поєднанні з хворобою не давало можливості приділяти належну увагу дослідницькій праці.

Тут детальніше зупинимося на невеликій праці о. Іакова «Девичий Глуховський Преображення Господня, а потом



Глухівський Успенський монастир на плані Глухова 1724 р.

переименованный Успения Пресвятыя Богородицы монастырь», присвячений історії одного з глухівських монастирів і опублікованій на стор. 188–189 книги В. Ульяновського. По суті, у ній подається розширений список ігуменів обителі найменш відомого періоду: з моменту її заснування по 1760 р. Подаємо його у скороченому вигляді з доповненням матеріалами власних досліджень.

Отже, монастир був заснований по благословенню Чернігівського і Новгород-Сіверського архієпископа Лазаря Барановича і уфундований 25(15).01.1671 р. «внутри города Глухова». Коротко описується зовнішній вигляд обителі (кам'яні огорожа, дзвіниця). В ній знаходилася

чудотворна ікона Богородиці.

Першою ігуменею з 25(15).01.1671 р. була «Афанасія Єфимовна Кимбаровна», яка й стала ініціаторкою заснування обителі на своїх землях. Додамо, що вона була дружиною військового товариша Марка Кимбаровича, жителя Глухова, якому надавались маєтність (с. Береза) і млин на р. Березі універсалами гетьмана Івана Брюховецького у 1665–1666 рр. Цей Марко дружив зі сподвижником Богдана Хмельницького Остафієм Астаматієм. Кимбарович загинув у 1668 р. Гетьман Дем'ян Многогрішний підтвердив удові («Агафії») права на с. Березу (1669 р.). У 1669–1670 рр. Агафія отримала чернечий постриг під іменем Афанасії. У

← 1677 р. гетьман Іван Самойлович підтвердив своїм універсалом її права на маєтності, закріпив за монастирем с. Березу з «приналежностями». Монастир чомусь було перейменовано і названо на честь Успіння Пресвятої Богородиці.

Ігуменею також згадується «схимниця Анна».

У 1679 р. обитель очолила «Анастасія Михайловна Бобурчанка». Додамо, що вона була тіткою майбутнього гетьмана Івана Мазепи, яка у 1668–1670 рр. стала ігуменею П'ятницького та Покровського в Макошині монастирів. У 1658 р. їй, як ігумені П'ятницького монастиря в Чернігові, гетьман Іван Виговський надав оборонний універсал. Її родичі, Дорофій та Феофіл, були відповідно ченцем та дяком Посольського приказу в Москві. Феофіл брав участь у переговорах з гетьманами Юрієм Хмельницьким (1661 р.) та Петром Дорошенком (1668 р.). Ця ігуменя добила згоди Київського митрополита Гедеона Святополка-Четвертинського на реставрацію монастиря, в якому і померла.

Її наступницею стала мати гетьмана Івана Мазепи – Марія-Магдалина (1685–21.(10).1707), яка одночасно очолювала Флорівський монастир у Києві. Гетьман Мазепа 1688 р. підтвердив за глухівським монастирем с. Березу і назвав ігуменею свою мати.

У 1709 р. ігуменею згадується «монахиня Маріамна», з травня 1720 по травень 1723 р. – Мелетія Сосірга (обидві померли у монастирі). Гетьман Іван Скоропадський видав у 1720 р. монастиреві



Портрет невідомої руської пані (імовірно, Марії Магдалини Мазепиної). Перша половина XVIII ст. Національний музей у Кракові

оборонний універсал. Було згадано й будівництво кам'яної церкви в обителі.

Отець Іаков вважав, що ігуменею монастиря у 1730 р. була Марія Магдалина

«Будеровна», яку у 1732 р. перевели ігуменею «в Мутинську девичюю пустынку или монастырец». У вересні 1730 р. гетьман Данило Апостол видав універсал, котрим підтверджував її права на землі і купчу на половину млина.

З листопада 1733 по 1739 рік ігуменею була Фотинія, яку згодом за власним проханням перевели до Флорівського монастиря у Києві.

Після Фотинії по 1741 р. обитель очолювала «Сфросинія Андреевна Вороная», яка тут і померла.

1742 року на її місце була переведена з Києва ігуменя Києво-Йорданського монастиря Єлизавета «Беличка», яка клопоталася про ремонт обителі після пожежі Глухова 1748 р. Померла у глухівському монастирі 22(11).05.1755 р. Цього року ігуменею стала смоленська шляхтянка «Ираклия Милашевична», яку у 1760 р. перевели до Новомлинського жіночого монастиря. Отже, відбулася своєрідна рокировка, бо на її місце 6 жовтня (25 вересня) 1760 р. була переведена ігуменя цієї обителі Євтихія.

На цьому свідчення о. Іакова, на жаль, уриваються. Мало що дають і матеріали фонду 149 («Глухівський Успенський жіночий монастир») Центрального державного історичного архіву у Києві, який охоплює документи лише 1763–1771 рр. Відновити імена ігумень, які в подальшому очолювали монастир до моменту його закриття, буде легше за матеріалами інших фондів архівосховищ, а важлива й цікава сторінка в історії Глухова знайде своє відображення в працях сучасних дослідників.

Людмила АРТЕМОВА

Наукова співробітниця
Національного заповідника
«Глухів»



Мільйони на благодійність. Мільярди на вічне земне життя

Історія країн, міст, цілих народів чи окремих персоналій зберігається в першоджерелах, пам'ятках архітектури, музейних предметах, які є матеріальними свідченнями давніх подій та становлять національне культурне надбання. У Глухові це, серед іншого, Терещенківська спадщина – архітектурний ансамбль у історичному середмісті, що став одним із місць культивування естетичного споглядання та сприйняття високохудожніх пам'яток архітектури

колишньої гетьманської столиці.

У другій третині XIX – на початку XX ст. поступальний успішний розвиток цукроварень Терещенків та максимізація їхніх прибутків сприяла зламові мотиваційної складової діяльності цих підприємців: від задоволення особистих потреб до їхнього соціального спрямування. Для буржуазного прошарку, у традиційному натоді християнському українському суспільстві, було нормою тогочасного світогляду

опікуватися бідними, знедоленими, каліками, як заповідав Бог. Це стало однією із причин, яка спонукала Терещенків почати займатися меценатством у Глухові.

Свої благодійні програми вони розпочали із заснування у 1871 р. дворянином Артемієм Терещенком дитячого притулку. Наступною сторінкою феномену соціальної відповідальності Терещенків у рідному місті стало відкриття власним коштом братами Ніколом та Федором лікарні



Поштовий блок «Рід Терещенків» із серії «Славетні роди України» (2014 р.)

св. Єфросинії (1879р). У ній безкоштовно отримували медичні послуги та ліки незможні верстви населення Глухова та Глухівського повіту.

Далі в місті з'явилися ще й трикласне міське училище Федора Терещенка (1891), пансіон Глухівської чоловічої гімназії (1892), ремісниче училище Ніколи Терещенка (1899). І хоча фундатори не залишили колишній гетьманській столиці в спадок «садибного меценатства», як, скажімо, Харитоненки в Сумах, проте й такої активності глухівської економічної еліти вистачило для того, щоб місто з його архаїчним плануванням і одноповерховою дерев'яною забудовою змінило своє архітектурне обличчя, прикрасившись комплексом мурованих споруд цивільного призначення. Є нагода також наголосити, що, як свідчать першоджерела, усі вище перераховані глухівські заклади протягом десятків років і до Жовтневого перевороту мали не тільки надійний фінансовий фундамент та гарну матеріальну базу, а

й, заразом, відповідальних попечителів серед кількох поколінь Терещенків.

Сучасними науковцями встановлено, що в цілому у другій третині XIX – на початку XX ст. Терещенки були почесними попечителями понад 50-ти навчальних закладів та почесними членами 20-ти просвітницьких товариств. Усі ці ініціативи були реалізовані в соціально-гуманітарному просторі Глухова, Києва, Житомирщини, Волині та інших куточках Російської імперії, якій тоді була підвладна Україна. Надаючи великого значення моральності походження свого багатства, і, як наслідок, витративши мільйони рублів золотом на благі справи, глибоко віруючі Терещенки в кінці свого земного шляху мріяли про райське життя в потойбічному світі та вічний спочинок, знайти який вони хотіли у крипті Трьох-Анастасіївської церкви в Глухові, яку мільйонери-цукрозаводчики побудували, крім іншого, і як усипальницю для своєї багато розгалуженої родини.

Дивно, проте історія людства складається так, що в сучасних мільярдерів, разом із копіюванням філантропічних ініціатив і функцій колишніх меценатів щодо виявів гуманності, з'явилися й нові клопоти та турботи. Багатії XXI століття, вказуючи на невігластво попередників, не впали в любов до вічного життя на небесах і не вважають, що благодійні вчинки здійснюються для спокути своїх гріхів, як це було ще якихось 100 років тому. Ступивши разом із сучасним світом семимільними кроками в цивілізацію, наприклад, сім осіб із першої десятки найбагатших людей планети за списком Форбс думають над тим, як продовжити своє земне життя до тієї межі, за якою настане безсмертя. Товстосуми вкладають зароблені мільярди в науку, а вчені в лабораторіях усього світу, долаючи технічні бар'єри, натеper постають перед викликом: чи зможуть вони модифікувати тіло так, щоб людина вирвалася за свої біологічно визначені межі і стала із тварини Богом.



Олександр КУПЦОВ

Член Національної
спілки краєзнавців
УкраїниПродолжение. Начало в № 4(106)
2021 г.

Еще один знаменитый представитель рода Уманцев – видный историк и общественный деятель Федор Михайлович Уманец (1841–1917). Выпускник юридического факультета Московского университета Ф.М. Уманец с 27 сентября 1889 г. по 30 января 1896 г. возглавлял Глуховскую уездную земскую управу, а потом, с 1896 года, на протяжении двух трехлетних сроков был председателем губернской земской управы Черниговской губернии; с 1898 г. он также избирался губернским гласным от Глуховского уезда. Распространенные же в исторической литературе даты земских должностей Ф.М. Уманца (председатель Глуховской уездной земской управы в 1887–1895 гг., председатель губернской земской управы с 1895 г.) основаны на информации Г. Милорадовича. Ф.М. Уманец – автор исторических монографий «Гетман Мазепа»,

УМАНЦЫ В ВОРГОЛЕ

«Александр и Сперанский», «Проконсул Кавказа» (об А. П. Ермолове) и др.

Недавно были найдены архивные документы, которые подтверждают, что Ф.М. Уманец скончался 16 июля 1917 г. и похоронен в Глухове на Вознесенском кладбище 18 июля.

Полковник Федор Николаевич Уманец старший (1804–1871)

Федор родился в 1804 г. в семье майора Николая Семеновича Уманца и Матрены Николаевны Уманец. Кроме него, у Матрены Николаевны были еще старший сын Марк и дочь Мария (Мавра), которая вышла замуж за своего кузена, сына её тети Пелагеи Семеновны, воргольского помещика Антона Степановича Миклашевского. В 1813 г. отец определил Федора в Кинбурнский драгунский полк, в котором 9-летний недоросль и начал военную службу. Шефом этого полка был дядя Федора Андрей Семенович Уманец. В Кинбурнском полку служили и другие Уманцы: в 1812 г. сюда из Московского драгунского полка перевелся старший

брат Федора Марк Николаевич Уманец 3-й (в 1818 г. в чине капитана перешел в Бутырский пехотный полк); в 1815 г. из Московского драгунского полка к кинбурнцам прибыл дядя Федора Василий Семенович Уманец 4-й («уволен за болезнью в чине капитана с мундиром» в 1819 г.); в 1809 г. в Кинбурнский полк из Стародубского драгунского полка перевелся кузен Федора (сын войскового товарища Ивана Семеновича Уманца), прапорщик Семен Иванович Уманец 2-й (в чине поручика он принимал участие в «битве народов» под Лейпцигом в октябре 1813 г., был смертельно ранен и вскоре умер в подвижном госпитале; награжден орденом Св. Анны 4-й ст. с надписью «За храбрость»). В списках Кинбурнского полка Федор Николаевич именовался Уманцем 5-м.

5 июля 1816 г. из юнкеров своего полка Федор был произведен в прапорщики и 13 мая 1818 г. в этом же чине переведен из Кинбурнского полка в Новороссийский драгунский полк. В том полку 25 ноября 1819 г. ему был пожалован чин поручика. 1 июня 1822 г. поручик Ф.Н. Уманец 5-й был возвращен в Кинбурнский полк. 28 марта 1824 г. Высочайшим приказом ему был пожалован чин штабс-капитана. В этом же чине он числился и по сведениям на начало 1828 г. Но в том же году Федор Николаевич был возведен в чин капитана. Личное мужество Уманец 5-й проявил в боях на Балканах во время русско-турецкой войны 1828–1829 гг. В сентябре 1828 г., когда заболел командир Кинбурнского полка И.Ф. Боргарф, командование полком было поручено капитану Уманцу как старшему офицеру среди кинбурнцев. Федор Николаевич тогда организовал успешное наступление на турецкие позиции, за что был награжден орденом Св. Анны 4-й ст. с надписью «За храбрость». Отличился командир 1-го эскадрона Кинбурнского полка капитан Уманец 5-й и в сражениях с польскими повстанцами в 1831 г. Император наградил его орденом Св. Анны 3-й ст. с бантом и орденом Св. Анны 2-й ст., а за успешное преследование отряда польского бригадного генерала Юзефа Каминского произвел Ф.Н. Уманца в майоры. Вскоре Федор Николаевич попросился в отставку. 21 мая 1835 г. он был уволен со службы в чине подполковника с мундиром и «полным пенсионом».

После отставки Федор Уманец устро-

Вторник, 18 июля 1917 г. Временная цена номера 5 коп.

ЗЕМЛЯ И ВОЛЯ

ГЛУХОВСКАЯ ЖИЗНЬ

Свобода, равенство и братство

Ежедневная (кроме дней праздничных) демократическая газета.

№ 66	Принимается объявление для публикации в газете по цене: на первой странице за строку – 25 коп., на последующих – 25 коп.	Контракт и редакция помещаются по Киево-Московской ул. в № 101 НЕЖИВОВА. — Телеф. 121.	№ 66
------	--	--	------

Глуховское Общество Взаимного Кредита принимает подписку на „ЗАЕМЪ СВОБОДЫ“ ежедневно от 10 до 2-х часовъ дня, кроме дней праздничныхъ.

По ЗАПРОСУ ТИПОГРАФИИ З. Г. ВИДЕНСКОГО в г. ГЛУХОВЕ, телефоны № 24, ОТКРЫТА ФАБРИКА каучуковыхъ штемпелей. Принимаются заказы на изготовление каучуковыхъ штемпелей и печатей. Изготовление острое и по умереннымъ ценамъ. 18-76-12

направлении русскихъ войскъ продвигались впередъ, заняли линию высотъ въ 9 верстахъ западнѣе Монастирка—Галинуватъ, высоты западнѣе Днячославъ и въ районѣ Валахъ Серей.

въ настоящее время угрожаетъ раздѣломъ территории Украины на двѣ половины, что побуждаетъ пролетариатъ, что захватъ Украинны непримиримымъ уничтожить на захваченной части нашей земли демократическую республиканскій строй, добытый всероссийской революцией, съединить и призываетъ всѣхъ революционныхъ демократовъ Украины.

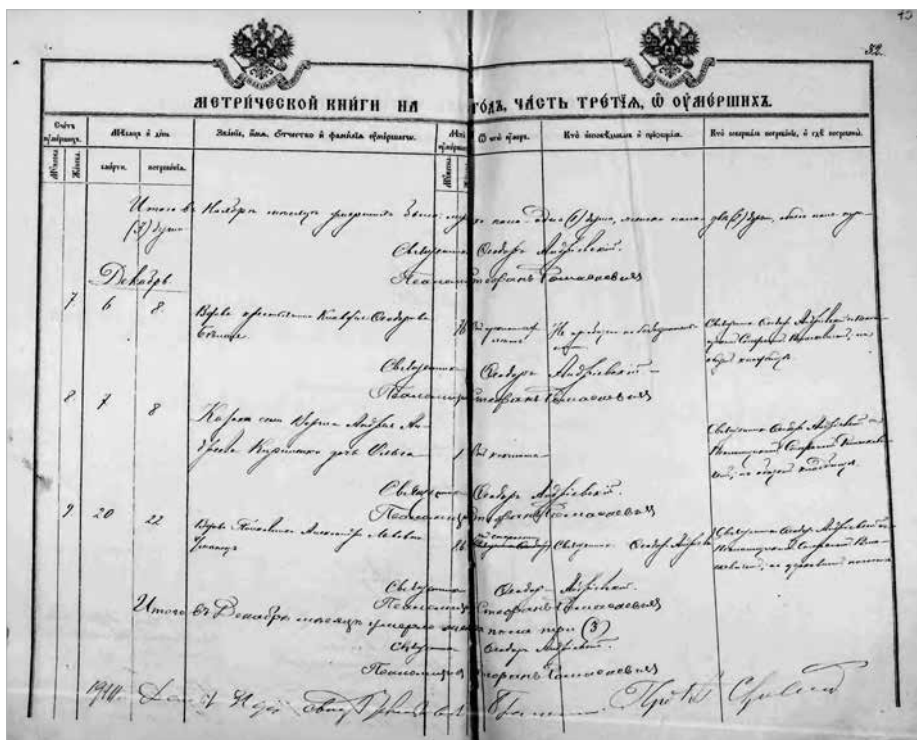
Уманецъ
скончался 16-го сего июля въ г. Глуховѣ, о чемъ сестра покойнаго извѣщаетъ родныхъ и знакомыхъ.
Погребение состоится 18-го июля на Вознесенскомъ Кладбищѣ. 1-99-1.

Кавказскій фронтъ.
Безъ перемирия.

За истинный фронтъ.
Временное Правительство обязывается. Всѣмъ советникамъ дѣйствія, аресты и обыски, производимые отдельными лицами, гражданскими или военными, а равно группами лицъ, какъ незаконныя и нелегитимныя.

ился на гражданскую службу. С 1845 по 1851 год подполковник Ф.Н. Уманец в Глуховском земском суде занимал должность исправника (исправники в то время возглавляли уездную полицию и земский суд). А в 1852 г. он был судьей межевого суда Глуховского уезда.

В 1853 г. началась Крымская (Восточная) война. Царское правительство в помощь регулярным войскам начало формировать государственное подвижное ополчение. На территории Черниговской губернии были созданы 9 дружин ополчения. Правительство также призвало на службу казаков. В феврале 1855 г. император повелел сформировать несколько полков казачьей легкой кавалерии. Решено было образовать четыре таких полка в Полтавской губернии и два в Черниговской. В Черниговской губернии полки создавались в двух пунктах: Малороссийский конный казачий 5-й полк в Чернигове и Малороссийский конный казачий 6-й полк в Новгороде-Северском. Командирами полков были утверждены: 5-го – судья Черниговского уездного суда Карп Иванович Мокриевич, 6-го – подполковник Федор Николаевич Уманец. По приказу императора Александра II 1 декабря 1855 г. 5-й Малороссийский конный казачий полк выступил на Гельсингфорс, а 6-й полк начал марш на Гельсингфорс на следующий день, 2 декабря. Их направили туда для поддержания порядка на восточном побережье Балтийского моря и для прикрытия северной столицы на случай десантной операции англо-французских войск. 5-й и 6-й полки двигались через территорию современной Беларуси. С 20 января по 20 февраля они приостановили марш, а потом получили приказ двигаться к столице. В это же время проходил Парижский конгресс, на котором обсуждались условия мира. 18 марта 1856 г. мирный договор был подписан, война закончилась. 19 марта император провел смотр личного состава 5-го и 6-го казачьих полков. На смотре сводным казачьим полком командовал командир Малороссийского конного казачьего 6-го полка подполковник Ф.Н. Уманец. Император был удовлетворен подготовкой казачьих полков. Их командирам Мокриевичу и Уманцу «Его Величество изъявил искреннюю признательность». Командиры всех шести казачьих полков были отмечены наградами: так, командир 1-го (Полтавского) полка Ф. Франк был произведен в генерал-майоры; командир 2-го (Полтавского) полка граф Г. Строганов – в полковники; чин полковника получил и командир 6-го (Черниговского) полка Ф. Уманец. После проведения смо-



Страницы метрической книги с. Воргол (1910 г.) с записью о смерти А.Л. Уманец

тра полкам было предписано вернуться к местам формирования. Был дан приказ об их роспуске.

Федор Николаевич был дважды женат: первый его брак с Натальей Федоровной (урожденной Резниковой, по первому мужу Крамаренко) был бездетным; вторая его жена, Александра Львовна (урожденная Краснецкая), родила Ф.Н. Уманцу семерых детей: двух дочерей – Наталью (1850 г. р.) и Юлию (1864 г. р.); пятерых сыновей – близнецов Николая и Федора (5 августа 1848 г. р.), Владимира (16 августа 1852 г. р.), Сергея (1854 г. р.) и Александра (1860 г. р.).

В середине 40-х годов XIX в. Ф.Н. Уманец поселился с семьей в селе Воргол, где проживала его сестра Мавра Николаевна, бывшая замужем за помещиком Антоном Степановичем Миклашевским. В Ворголе родились все дети Федора Николаевича. Здесь же, в Ворголе, полковник Ф.Н. Уманец умер в 1871 г. и был похоронен на погосте местной церкви.

Жена полковника Александра Львовна Уманец (1825–1910)

После смерти мужа Александра Львовна продолжала жить в Ворголе. Там ей, по результатам межевания, принадлежало 5 десятин 1779 сажень земли (5 дес. 1208 саж. удобной и 571 саж. неудобной).

Сыновья избрали военную службу, но, будучи в отпусках, навещали мать в

Ворголе. Заботу о матери взяли на себя ее дочери Наталья и Юлия.

В ноябре 1909 г. Александра Львовна тяжело заболела. Этот факт упоминает в своей статье «Благодатная помощь по молитвам к Пресвятой Богородице» священник местной Рождество-Богородицкой церкви о. Феодор Андриевский. Дочь Наталья, пишет Ф. Андриевский, приложила к лицу больной матери образ Воргольской иконы Божией Матери. «Проспав всю ночь спокойно, больная, проснувшись, почувствовала себя совершенно здоровою». Веря, что над ней совершилось чудо милости Божией, Александра Львовна поручила другой своей дочери Юлии написать Воргольскую икону Божией Матери и икону черниговского чудотворца святителя Феодосия. Юлия отослала эти иконы в Киев, где «сделаны были на них серебряные шаты (шата – металлический оклад) и соответствующие надписи». Первую икону Александра Львовна пожертвовала в Воргольский храм, а другая – святителя Феодосия – была отвезена в Чернигов в Спасо-Преображенский храм.

Однако через год, 20 декабря 1910 г., вдова полковника Александра Львовна Уманец, в возрасте 86 лет, умерла «по старости». 22 декабря ее похоронили на церковном погосте. Погребение совершил священник местной церкви Ф. Андриевский.

Продолжение в следующем номере



Вера
НАЗАРОВА

Генеалог
г. Москва



Культурная жизнь и развлечения в Глухове в XIX – начале XX века

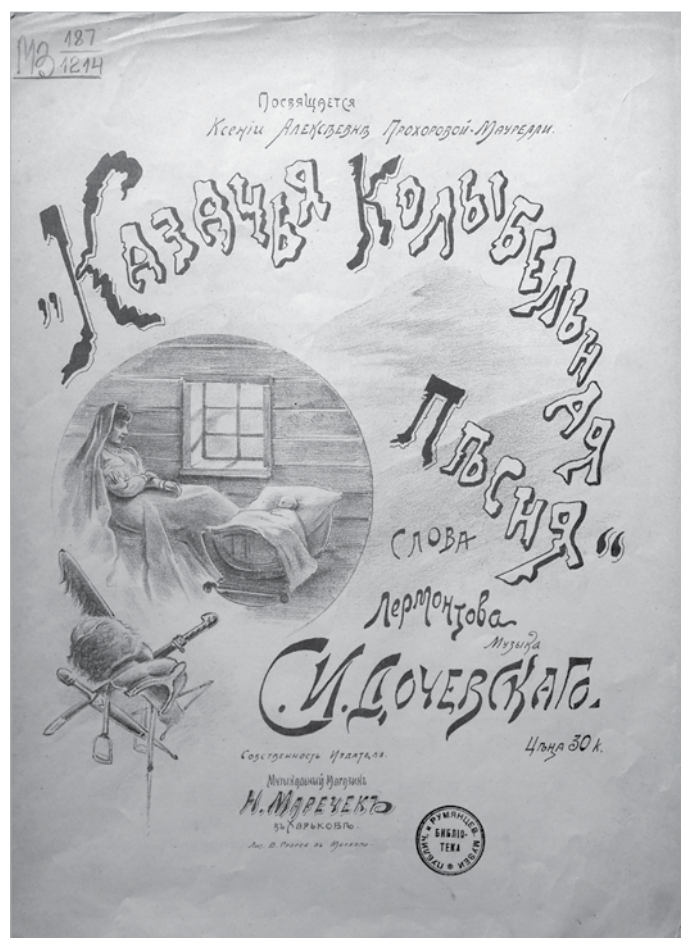
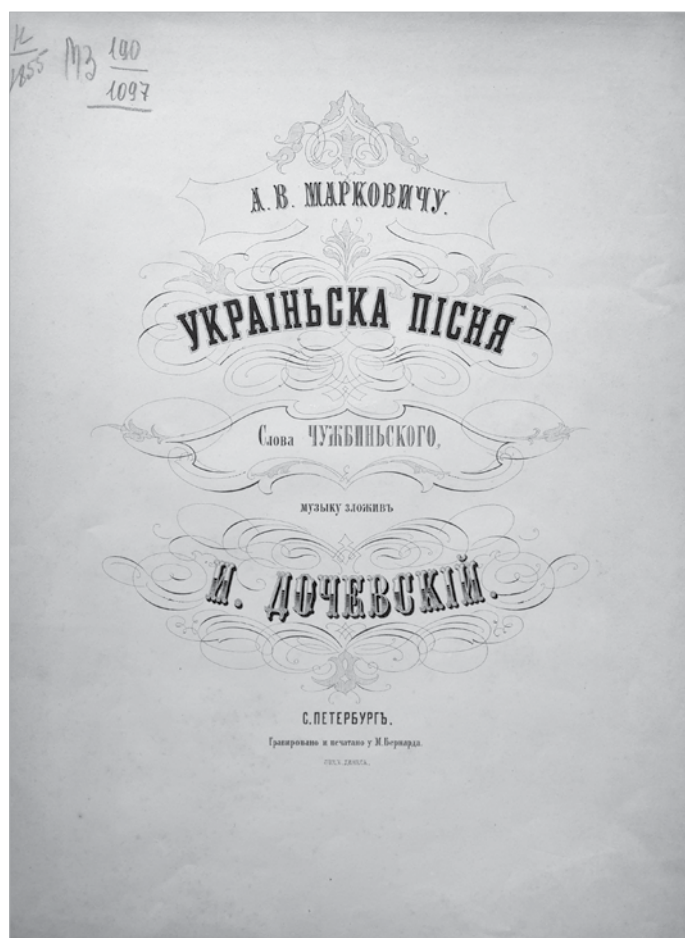
Продолжение. Начало в № 4 (106) 2021

Сергей Иванович Дочевский окончил Московскую консерваторию по классу скрипки, был учеником И.В. Гржимали, затем преподавал теорию и композицию музыки в Харьковском музыкальном училище. Был участником квартета Харьковского отделения Русского Музыкального Общества. Написал довольно много неплохих произведений. Еще один сын Ивана Федоровича Дочевского, Александр Иванович, родился в 1866 году, окончил Глуховскую мужскую гимназию, Коллегию Павла Галагана, в 1886 году поступил на юридический факультет Университета Св. Владимира в Киеве. Избрав для себя карьеру юриста, Александр Иванович играл на скрипке и участвовал в музыкальных

вечерах, устраиваемых в глуховском клубе. А.И. Дочевский впоследствии был Товарищем прокурора Киевской Судебной палаты. Погиб от тифа в Одессе, отступая вместе с деникинскими войсками. К слову сказать, сестра Александра Ивановича, Надежда Ивановна Дочевская, была крестной матерью будущего композитора Юрия Александровича Шапорина.

Что касается Шапориных, то их дом в 1890-х годах тоже был пристанищем некой богемной, музыкальной тусовки Глухова. Александр Павлович Шапорин окончил Московскую Строгановскую школу живописи и ваяния. Служил преподавателем рисования в Глуховском учительском институте и был владельцем фотографического ателье в Глухове. Кроме того, Шапорин занимался музыкой и пробовал себя в сочинении не-

больших музыкальных пьес и романсов, в совершенстве знал народную песню и очень недурно исполнял народные песни под собственный аккомпанемент на гитаре. Его жена, Марианна Владимировна, родилась в селе Черториги в имении своего отца, помещика Владимира Ивановича Туманского, воспитывалась в Москве. Училась музыке у известного пианиста Николая Рубинштейна, а после его смерти – у Зверева (в одно время с С. Рахманиновым). В Глухове Марианна Владимировна была лучшей пианисткой. Дома она часто играла любимые ею произведения Шопена, Шумана и Листа. У Шапориных часто собирались местные музыканты, семью посещали гастролировавшие в Глухове известные украинские артисты. Гостила в их доме Заньковецкая – замечательная, талантливая артистка, обладательница пре-



Обложки произведений, написанных И.Ф. Дочевским и его сыном С.И. Дочевским

красного голоса. Она часто пела в доме Шапориных, а Марианна Владимировна и юный Юрий Шапорин ей аккомпанировали. В те годы в доме Шапориных бывали известные украинские артисты Садовский, Саксаганский и другие.

Глуховская музыкальная тусовка не ограничивалась этими именами.

В начале XX века большим авторитетом в качестве преподавателя и просто любителя музыки пользовался глуховский помещик Николай Иванович Козачок.

Жил в Глухове еще один помещик, хороший музыкант, выпускник и даже лауреат Пражской консерватории Лукинич.

Проявил себя в культурной жизни региона и Николай Николаевич Неплюев. Он родился в 1851 году в семье Черниговского губернского предводителя дворянства Николая Ивановича Неплюева. Получил блестящее дворянское образование. В 1875 году он окончил юридический факультет Императорского Санкт-Петербургского университета и был направлен на дипломатическую службу. Молодой дипломат Н.Н. Неплюев служил советником при русском посольстве в Мюнхене (Германия), вёл великосветскую жизнь и имел блестящие перспективы для развития своей карьеры. Эта жизнь его совершенно не устраивала. Он вернулся на родину. Окончил Петровскую земледельческую академию и открыл в своем родовом имении Крестовоздвиженскую трудовую школу. Вос-

питание и развитие детей в этой школе осуществлялось через высокие образцы культуры. Устраивались регулярные выставки, литературные и поэтические вечера, театральные представления, существовал свой детский театр, имелась обширная библиотека. Дети приобщались к рисованию, живописи, классической музыке. Погружение в музыкальный мир проходило в непринуждённой, неформальной обстановке. Один из учеников Неплюева вспоминал: «Часто Николай Николаевич приглашал учеников к себе на дом, где играл на фортепиано избранные музыкальные произведения Бетховена, Моцарта, Шуберта, а также свои произведения... Вначале отсутствие музыкального чутья делало эту музыку не только непонятной, но и скучной, так как детский слух, доселе



Обложка музыкальных произведений Н.Н. Неплюева



Марианна Владимировна Шапорина за роялем. 1890-е года

искусившийся только на несложной музыке во время сельских свадеб, не мог вместить в себе это море звуков, и чудная музыка казалась нам просто грохотом, под который многие и засыпали. Но Николая Николаевича это нисколько не смущало, он добродушно смеялся над сонями и продолжал играть...». Неплюев был удивительно талантливым человеком большой культуры, великолепным организатором. Написал множество литературных трудов, играл на фортепиано и даже занимался сочинительством музыки. Как композитор Неплюев был дилетантом, но написал довольно много произведений. Среди них – цикл песен на стихи знаменитого русского поэта и философа Алексея Степановича Хомякова, последователем идей которого считал себя Неплюев. Также Неплюев написал несколько музыкальных пьес (молитвы, песни без слов, пьесы для пения и фортепиано).

В начале XX века культурная жизнь глуховчан несколько обогатилась. Глухов стали посещать с гастрольями театральные и цирковые антрепризы, появилась библиотека, кинотеатр, а чуть позже и собственная, пусть и самодельная, театральная труппа.

Виставковий проєкт «Карпатська поліфонія» у Національному заповіднику «Глухів»

Щедра на таланти Україна уже багато століть поспіль народжує обдарованих людей, які своє бачення прекрасного відтворюють у творах мистецтва. Ознайомитися із авторськими техніками, цікавими та змістовними художніми роботами українського культурного простору у Глухові містянам, серед іншого, допомагають пересувні виставки. На останній із них – «Карпатська поліфонія», – яка проходить в стінах ошатної конференц-зали Національного заповідника «Глухів», представлені картини кращих митців Закарпаття й Прикарпаття з зібрання Сумського художнього музею ім. Никанора Онацького.

Високопрофесійні полотна Йосипа



Фрагмент експозиції виставки «Карпатська поліфонія»



Й. Бокшай. Гуцул (1963 р.)

Бокшая, Золтана Шолтеса, Андрія Коцки, Володимира Микити, Гаврила Глюка, Антона і Вітольда Монастирських вирізняються характерними ознаками: яскравою передачею величі Карпат та національно-етнічних рис портретних типажів.

Глухів став першим майданчиком для експонування цих визначних полотен відомих художників Західної України. Виставковий проєкт формує уявлення щодо розвитку художніх напрямків та професійних шкіл означеного регіону, традиції яких походять із плерного живопису кінця XIX – початку XX ст. Представлені твори за своїм змістом і стилістичним спрямуванням продовжують тенденції розвитку як реалістичного, так і постімпресіоністичного мистецтва.

Серед художнього доробку переважає пейзажний жанр та портрети, написані протягом 1940–1970-х років.

Натепер усі ці та багато інших художніх картин, звісно, можна передивлятися на моніторі комп'ютера в режимі онлайн. Але є свої моменти... Адже «стати ближче до мистецтва» можна лише на таких виставках, як «Карпатська поліфонія», де при безпосередньому контакті, у своїх роздумах біля полотна, відвідувачі формують поетичний образ західноукраїнського краю, котрий славиться стрімкими річками, величними гірськими пагорбами та мальовничими полонинами.

Підготувала до друку
Людмила Артемова

Газета «Соборний майдан»

Засновник — Національний заповідник «Глухів»

Свідоцтво про реєстрацію № СМ 390 від 06.02.2004 р.

Адреса редакції: м.Глухів Сумської обл., вул.Шевченка, 30, тел. 2-35-57, e-mail: dikz@ukr.net

Номер підготовлено у науково-дослідному відділі Заповідника

Верстка Віктора ІСАЄВА

Редакція газети «Соборний майдан» запрошує до творчого співробітництва науковців, краєзнавців, любителів старовини

Електронна версія на сайті <http://nz-hlukhiv.com.ua/>

Редакційна колегія

Світлана ЖУКОВА

Юрій КОВАЛЕНКО

Людмила АРТЕМОВА

Олександр МІРОШНИЧЕНКО

Віктор ІСАЄВ

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО